

تطبیق تصاویر شعری کمال الدین اسماعیل و جمال الدین عبدالرزاق

محمد معین صفاری

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور واحد مرودشت

چکیده

تصاویر ادبی در یک متن ادبی که از رهگذر به کارگیری آرایه‌های ادبی به دست می‌آید، حاصل مکنونات ذهنی خالق آن است و به نوعی جوهر اصلی و مشخصه ثابت شعر محسوب می‌شود؛ بنابراین، مجموعه صورخیال در یک متن ادبی، بیانگر لحظه‌هایی است که آفریننده آن با جهان درونی خویش سرو کار دارد. این دو شاعر با وجود آنکه تقریباً متعلق به سبک عراقی هستند، ولی در ارائه برخی از تصاویر ادبی با هم تفاوت دارند؛ بدین معنا که تخیل هر یک از آنها نسبت به پدیده‌های پیرامون، فرق می‌کند؛ بنابراین، مقاله حاضر به روش توصیفی-تحلیلی که محدوده کار آن، دیوان‌های دو شاعر می‌باشد؛ در پی آن است؛ با مقایسه و تطبیق از تصاویر ادبی مربوط به معشوق، ممدوح و تصاویر طبیعت، رویکرد متفاوت آنها را نسبت به پدیده‌های پیرامون، از نظر واژگانی، ادبی و فکری بررسی و تحلیل کند. اما دلیل محدود کردن تصاویر ادبی به تصاویر طبیعت، ممدوح و معشوق در پژوهش حاضر به خاطر بسامد بالای این دو تصویر در شعر دو شاعر می‌باشد. در مورد تصاویر شعر جمال‌الدین عبدالرزاق و کمال‌الدین اسماعیل باید گفت که اغلب، عناصر تشبیهات و استعاره‌های آنان عناصری مادی هستند که در حوزه ملموسات قرار دارند و این مادی بودن باعث شده است که شعر آنها برای مخاطبان قابل لمس باشد، اما باین وجود در شعر کمال‌الدین اسماعیل، نشانه‌هایی از عناصر تجریدی و ذهنی مشاهده می‌گردد به ویژه در تصاویر مربوط به معشوق و نشانه‌های گذار از سبک خراسانی به سبک عراقی از این نوع سروده‌های او آغاز می‌شود. افزون بر این، در تصاویر مربوط به ممدوح، در شعر جمال‌الدین غلبه با نگاه اساطیری است و در شعر کمال‌الدین، نگاه و اندیشه دینی غالب است.

واژه‌های کلیدی: سبک، صورخیال، ممدوح، معشوق، طبیعت، جمال‌الدین، کمال‌الدین.

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۴، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۲۴۰-۲۵۱